

Voldemar Kuslap: kui hing on noor, elame kõik katsumused üle

„Vahel kaupluses käies üllatun, kui end juhuslikult peeglist silman: kes see morn inimene on? Siis noomin end: Arnoldi poeg, 83 aastat on siiski saavutus! Naerata ometi!“ ütleb Eesti kergemuusika elav legend Voldemar Kuslap.

Aasta on olnud raske, eriti muusikutele. Eluaastatele lisanduvad teatud ealised iseärasused. Ei jaksa näiteks enam metsajooksu teha. Kuid õnneks on jätkunud nii häält kui ka ülesastumisi. Olen tänulik kõigile esinema kutsujatele, sest esinemistest sõltub ju laulja füüsiline ja vaimne vorm,” räägib 24. septembril 83. sünnipäeva tähistanud Voldemar Kuslap.

„Oma esinemistel püüan alati mitte ainult laulda, vaid ka meeleolu luua. Mul on oma nišš, repertuaaris nii opereti-, muusikali- kui ka estraadiklassikat, isegi rahvalikke hitte publikuga koos laulmiseks. Sellist muusikat, mida, kurb tõdeda, raadiojaamadest väga tihti ei kuule. Olulise osa mu ülesastumistest moodustavad humoristlikud luuletused. Muusikapalade vahele räägin naljakaid juhtumeid teatris töötatud aastatest, sekka isegi anekdoote. Selline suhtlusvorm aitab kuulajatega paremat kontakti luua.”

„Kindlasti avastasid paljud inimesed möödunud suvel Eestimaa uuesti. Mina nende hulgas. Arvasin küll, et olen Eestile aastate jooksul ringi peale teinud, aga sõpruskonnaga nüüd sügisel mööda Võrumaa metsateid sõites üllatusin taas: kui imeliselt kaunil maal me elame!”

Niisama suurt rõõmu tunneb Voldemar oma Muraste suvekodu aia üle. „Kõik oma kätega istutatud. Ega mul mingeid aiapidamise teadmisi polnud, aga olen ju maal sündinud-kasvanud. Nüüd käin seal ringi, rind kummis nagu Mitsuuriniil - kõik puud ja põõsad kasvavad ja kannavad vilja. Eks mul on seal natuke Tootsi peenart ka. Olen istutanud sinna kastaneid ja kuuski, tammesid ja vahtraid - et sügisel oleks värvikirevust. Kui see kalda-alune pool lehte läheb, tekib külmade meretuulte kaitseks roheline sein, ja vaat siis on suvilas tore olla! Tore on vaadata, et mis maha pandud, see kannab vilja ja õitseb, ehkki sinne maa on paepealne, mulda on vaid õhuke kiht. Oli kunagi vaid kadakaväli, osaliselt kuivanud puudega ja rästikuid täis.”

Kalda-aluse vahtrasalu idee sai laulja ühelt aastakümnetetaguselt reisilt. „1971. aasta septembris sõitsin kolme estoonlasega Kanadasse ringreisile, lennukiaknast avanes nende päevade jooksul täiesti hingemattev vaade. Ei jõudnud seda vahtralehemaa ilu ja värvikirevust ära imetleda. See oli nagu hiigel-rüüvaip punase ja kollase kõikmõeldavais varjundeis. Hõõgupunane, otsekui metsatulekahju, sekka türkiissinised metsajärved. Nii

60+

01.01.2021 00:00

Kaire Kenk

113000

1,9,10,11,12

Eesti Draamateater
Rahvusoper Estonia
Estonia teater
Teater

tahtsingi seda ilu ka oma koju, ehkki sügisetion vahtralehtedega toimetamine päris suur töö.”

See ilus ja värviline Kanada reis jättis lauljale paraku ka ühe kurva mälestuse. „Seesama Il-62, millega Moskvast lendasime, kukkus järgmisel päeval Moskvasse tagasi lennates alla. 182 inimesega pardal. Selle nädala jooksul linnade vahet lennates ja veel hiljemgi kuulasin väga tähelepanelikult, kuidas lennukimootorid töötavad.”

55 aastat abielus

„Olime Kaiega kursusekaaslased juba muusikakoolis. Kolm kursust me teineteist justkui ei märganudki, aga siis see läks. Kaiega abiellusime 1965. aastal, nüüdseks oleme koos juba üle poole sajandi. Kõige tähtsam abielus on teineteisemõistmine, teineteisele hingamisruumi andmine,” arwab laulja.

Paaril on kaks last ja kuus lapselast. Ja mitte ainult - poeg Argo vanemal tütrele endalgi on nüüd tütar. Pisike lapselapselaps Lilli on teinud teeneka laulja vanavanaisaks.

„Arvan, et mitte kunagi elus pole liiga hilja õppida midagi uut,” arwab Voldemar Kuslap. Tema ise õppis nullist alates ehitusmeheks küll ligi nelikümmend aastat tagasi, kuid usub praegugi: inimene on üllatavalt leidlik, kui on vaja. Ja kui raha napib.

„Sain võimaluse soetada Murastesse suvilakrundi. Vasarat olin käes hoidnud, äia juures katust parandanud ja pisiremonti teinud. Üks soomlasest sõber naeris, et maja ehitamine on imelihtne. Selleks on tarvis ainult kolme asja: raha, raha ja veel kord raha! Nii ma siis mõtlesingi, et mina ehitusega küll hakkama ei saa. Aga inimene on üllatavalt paljuks võimeline, kui väga vaja. Head sõbrad ja kolleegid aitasid. Ise ka imestasin, kui maja lõpuks püsti sai. Häda õpetab paljusid asju, vajadusest sünnivad kogemused ja tegelikult pakkus ehitamine mulle suurt rõõmu.”

Autosõit puhkuseks

Voldemar Kuslap on üle terve Eesti esinemistele sõites endiselt ise autoroolis. Tänu sellele tunneb ta Eesti teid läbi ja lõhki. „Mulle on autosõit puhkus. Lemmikraadiojaam on muidugi Klassikaraadio, aga viimasel ajal olen hakanud kuulama ka Raadio Tallinna. Seal mängitakse nii head džässi,” nendib ta.

„Raadio oli meie nooruses muusikalise maitse arendaja, praegu aga tuleb hommikust peale muusikat, mis on jalgadele, aga mitte südamele. Vanasti peeti vajalikuks teadustada teose autorit, interpreeti ja pala nimetust, praegu enamasti nii iga kolme-nelja muusikapala järel. Ükskord jäin autoroolis kohe mõtlema, et milline huvitav bariton. Laulis nii minutkaks, kuni taipasin - see on ju meie Tiit Kuusik. Teenimatult vähe mängitud laulja. Samad mõtted tulid pähe, kui kuulasin kord raadiost laulmas Vootele Veikatit. Omaaegset Estonia väljapaistvat baritoni. Inimest, kellest me nii

vähe teame ja kellest ka raadio fonoteekides pole suurt midagi säilinud. Ta oli fantastiliselt kauni häälega, mehine bariton, mis ei jäänud sugugi Kuusikule ega Otsale alla.”

Kui piisavalt planeerida, jõuab ka kuldses eas kõike, kinnitab laulja. Käia kontsertidel ja teatris. „Ja muidugi lugeda. Internetistki tuleb kogu info koju kätte, aga mina ei ole interneti-inimene. Armastan ise teatmeteoseid uurida ja raamatut käest hoida. Muusikat elavas esituses ja kodus CD-plaadilt kuulata. Endine kolleeg Urve Tauts andis oma 85 aasta juubeliks välja heliplaadi. Kuulasin ja imestasin taas kord, milline briljantne lauljatar meil on olnud. Tema koostööd varalahnunud diridendi Peeter Liljega, nende suurepärase sõnatut teineteisemõistmist.”

Ka oma viimast lugemiselamust tahab ta kõikidele raamatuhuvilistele soovitada. „See on „Mura. Leegitsevad aastad”. Proua Benckendorffi, parunessBudbergi ehk lihtsalt Mura biograafia. Eestis tuntud kui Jäneda viimane mõisaproua, oli Mura ühtaegu Briti salaagendi armuke, Maksim Gorki muusa, Herbert H. G. Wellsi kallim. Lugesin nagu muinasjuttu tema elust ja tema hakkamasaamisest keerulistel Vene revolutsiooni järgsetel aastatel.”

Voldemar Kuslapi meelest on kõige olulisem elutarkus: käia ringi lahtiste silmadega. „Meie ümber on väga palju ilusat, tuleb seda vaid näha. Huvitavaid filme, huvitavaid kunstinäitusi, huvitavaid inimesi. Mõtlen ikka, et kui hing on noor, suudab inimene kõikidest raskustest jagu saada.”

„Ja mitte klammerduda harjumuspärastesse raamidesse. Käisin Draamateatris vaatamas Ibseni „Rahvavaenlast”. Loomulikult tegi Ivo Uukkivi oma tuntud headuses suurepärase rolli, aga mulle imponeerisid ka noored. Inga Salurand ja Liisa Saaremäel pakkusid nauditavaid rollilahendusi.”

Ajal, mil kogu Tallinn räägib Eesti Draamateatri lavastusest „Lehman Brothers” ning üritab meeletult sinna pileteid hankida, ärgitab Voldemar Kuslap hoopis Ugalasse sealset muusikali „Once” vaatama minema, kus etenduses „Lehman Brothers” meisterlikult üles astuv Priit Võigemast samuti kaasa teeb. „Selle muusikaliga mängis väike teater end minu silmis suureks. Kogu trupp näitles ja laulis profilt, valdas mitut instrumenti. Nii professionaalselt oli kõik tehtud. Loodan väga, et Ugala seda etendust ikka uuel aastal ka mängib.”

Eesti kalmistute parim asjatundja

Voldemar Kuslap hakkas kalmistutel käima siis, kui töötas Tõrva kultuurimajas ja toimusid esimesed ilmalikud kalmistupäevad. „Pidin siis Helme kalmistul ringi käima ja välja uurima, kes nimekamatest kultuuri- ja seltsielu tegelastest on sinna maetud. Jalutasin seal pikki õhtuid, küsitlesin vanemaid inimesi. Selline

jalutamine sai harrastuseks. Mulle hakkas see nii meeldima, et kui jõudsin Tartu Muusikakooli, käisin ka Pauluse ja Raadi ja Uus-Jaani kalmistu läbi."Voldemar Kuslapile oli tohutu avastus, kui palju rahvuskultuuri suurkujusid on Tartu kalmistutele maetud. „Neid on sadu: Kreutzwald, Anna Haava, Oskar Luts, Konrad Mägi, Miina Härma ja nii edasi. Ja kui palju maailmakuulsaid baltisaksa teadlasi, Baerist ja Morgensternist alates. Raadi kalmistu on kui vabaõhumuuseum. Väga paljud meie skulptoritest on loonud kalmistutele silmapaistvaid ja meeldejäävaid hauamonumente.”

Tallinna vanimal, Siselinna kalmistul jalutades mõtleb Voldemar Kuslap alati, milline roheline oaas see on. Keset südalinna. „Ja olen kurb - kui kiiresti, teenimatult vara unustame Eesti kultuurile nii olulised inimesed. Seetõttu olengi nüüd juba mitu aastat ajakirjadele kirjutanud niinimetatud kalmukolumne huvitavamatest kunsti- ja vaimusuurustest, kes meie kalmistutele maetud. See töö pakub mulle jätkuvalt uurimisainet ja avastamisrõõmu.”

Siselinna kalmistul on näiteks kutselisele Estonia teatrile alusepanijate Theodor Altermanni ja Karl Jungholzi hauad, Eesti esimese välisministri, Tartu rahuläbirääkimiste Eesti delegatsiooni juhi Jaan Poska ja tema perekonna rahula, Johan Laidoneri perekonna hauaplats.

„Siia on maetud poeet Igor Severjanin, Otto Strandman, Rolf Uusväli, siin on kuulus Pruudikabel kauni valgest marmorist kujuga 1923. aastal oma pulmapeol tantsides surnud Lydia Toferi mälestuseks ja üks tuhmunud valgest marmorist büst nimetul haulal. Legendi kohaselt tellis selle leinav isa oma traagiliselt surnud lähedaste hauale. Harva olen näinud kuju, kus marmorisse on raiutud nii palju leina. Samas võib ka lihtne põllukivi meistri käe all muutuda tõeliseks kunstiteoseks.”

Samasugune äratundmine on lauljat tabanud veel Moskvas Novodevitšje kalmistul Maksim Gorki noorelt tuberkuloosi surnud poja Maksim Peškovi hauamonumenti vaadates. „Längus õlad. Tühi pilk. Täielik ime, kuidas skulptor Vera Muhhina on osanud graniidis väljendada nii sügavat valu,” kirjeldab Voldemar Kuslap.

Minevikku mäletamata elame tulevikuta

Hingedepäeval käib tuntud laulja koos endiste estoonlylastega alati Metsakalmistul, süütab lahkunud kolleegide kalmudel küünlad.

„Kalmistutel jalutades tulevad mulle millegipärast alati meelde Juhan Liivi sõnad: „Kes minevikku ei mäleta, elab tulevikuta.” ”

„Võin end pidada õnnelikuks inimeseks. Kui andekate, kui erakordsete inimestega on saatus mind kokku viinud,” mõtiskleb laulja. „Ja mitte ainult lauljatega. Meenub tagasihoidlik kleenuke daam - Lilli Birke - Estonia teatri meessolistide ja dirigentide riietur. Maestro Tiit Kuusikul oli kombeks teatrimajja jõudes juba koridoris kandva häälega hüüda „Bir-rkee!” Estoonlylased teadsid, et selle

daami nimi sisaldab kõiki hääle lahti laulmiseks vajalikke vokaale. „Mis on, linnupoeg?” küsis kohale tõtanud Birke varmalt. Me olime kõik tema jaoks linnupojad, Georg Otsast alates ja kõige nooremate artistidega lõpetades. Ja meie hüüdsime teda vastu linnuemaks. Ta oli täiesti erakordne naine, keda ka aastakümneid hiljem on põhjust meenutada.”

Kauneid ja kõnekaid hauakive on laulja oma elus näinud palju. Aga samas ka tobedalt pompöösseid. „Ühel Kiievi kõige kuulsamal kalmistul nägin kord eriti võimast hauamonumenti, nägi välja nagu Rodini „Mõtletaja” ning kui uurima hakkasin, tuli välja, et mingi arhitektikese haul, keda keegi enam ei mäletanudki. Ka Moskva Novodevitšje kalmistule ridade kaupa maetud kindralikesi ei mäleta enam keegi, nad pole ühiskonnale midagi head teinud. Aga millised imelised marmorist ja graniidist ausambad! Nukralt mõjub suurkirjanik Mihhail Bulgakovi krobeline vaevumärgatav hallist maakivist hauatähis teiste toretsevate seas. Peaaegu nende kõrval on aga lihtne ja lakooniline maailmakuulsa tšellisti Mstislav Rostropoviči haud.”

Aastaid tagasi kuulus Voldemar Kuslap Perede ja Pensionäride Erakonda. „Pärast selle erakonna hääbumist on mul kosilasi olnud palju, aga ma pole enam ühegi erakonnaga liitunud. Ega minust head poliitikut polekski saanud. Tsiteerisin kõikidele kosilastele vana mõttetera: „Inimesed, kes armastavad vorsti ja poliitikat, ei peaks kunagi nägema, kuidas neid tehakse.” ”

Voldemar Kuslap nendib, et teda kurvastab, kuidas üks või teine meie Eesti kultuuri nii palju panustanud inimene peab hakkama saama imeväikese pensioniga ja samal ajal on iga päev uudistest lugeda, kui palju rahva raha raisatakse tühiste asjade peale. „Kui palju tehakse mõttetuid kulutusi. Miljonilisi! Vähemalt osa nendest miljonitest tuleks minu meelest panustada hoopis vanuritesse - meie tänase majandusedu alusepanijatesse,” arwab laulja.

Voldemar Kuslap on luulelembeline inimene. „Üks August Kitzbergi vähetuntud, aga minu meelest geniaalne luuletus tema-aegsetest võimuritest lõikab nagu skalpelliga. Iga rida: „Küll jooseva ja sõidava na ringi / ja kulutava rahva raha, suud nink kingi / ja egäüts püünd puru silmä aia / et muku esi jälle pukki saia.” Ja nii veel mitu salmi. Poliitikas ei muutu mitte midagi.”

Aga negatiivsete emotsioonidega ei tohi liialdada, hakkab tervisele, hoiatab ta. „Ärge elage pidevalt muretsedes ja ärge unustage huumorimeelt. Hea tuju on ravim, mis alati omast käest võtta,” kõlab Voldemar Kuslapi tänavutalvine kreedo.

CV

Voldemar Kuslap sündis Leningradi oblasti Pihkva ringkonna Oudova rajoonis eestlaste külas pere neljanda lapsena. Isa vangistati, kui Voldemar oli seitsmekuune, isa edasine saatus on

teadmata.

1943. aastal kolis perekond Rõngu lähedale Valgutasse. Aastail 1951-1953 õppis Voldemar Uderna algkoolis, veel on õppinud Tartu Muusikakoolis Alma Kurtna lauluklassis ning kutsekoolis kompleksbrigaadide brigadiriks. Kutsekoolis osales laulukooris ja sealt edasi sai solistik. Pärast rajooni isetegevusvõistlusel esikoha saavutamist tehti talle ettepanek minna tööle Tõrva kultuurimajja, kus ükski direktor polnud varem kaua vastu pidanud. Pärast Voldemar Kuslapi saabumist kihas seal aga varsti elu.

Tõrvas kohtus ta oma esimese lauluõpetaja Mari Kulliga. Helilooja Juhan Simm soovitas minna Tartu muusikakooli laulmist õppima. Voldemaril puudus muusikaline alusharidus ja klaverimänguoskus, samuti oli ta hääl estraadirepertuaariga rikutud. Seetõttu tuli teha palju tööd. Peagi astus ta Tallinna Riiklikku Konservatooriumi, kus õppis algul Jenny Siimoni, seejärel Viktor Gurjevi lauluklassis. Temaga ühel kursusel õppis näiteks koloratuursopran Anu Kaal, hiljem liitus nendega bass Mati Palm. Tallinna Riikliku Konservatooriumi Viktor Gurjevi lauluklassi lõpetas 1968. aastal peaosaga Valgre-Raudmäe muusikalis „Muinaslugu muusikas“.

Aastatel 1964-1965 laulis Estonia teatri kooris, 1965-2012 oli samas teatris ooperi- ja operetisolist. 1974-1979 töötas ka Tallinna Muusikakoolis pedagoogina.

Operetisolistina nii edukas, et Pai Äbrahāmi operetti „Savoy ball“ koos Helgi Salloga mängiti 1982. aastal suure publikuhuvi tõttu ka Tallinna Linnahallis.

Viimane suurroll Rahvusooperis Estonia oli Buonafede osa 2008. aastal esietendunud Joseph Haydni ooperis „Elu kuu peal“. Rolle muusikateatris: pootsman Eino Tambergi ooperis „Raudne kodu“, pastor Friesner Eduard Tubina ooperis „Barbara von Tisenhusen“, Cervantes ja don Quijote Mitch Leigh' muusikalis „Mees La Manchast“, Malatesta Gaetano Donizetti ooperis „Don Pasquale“. Nimiosa Wolfgang Amadeus Mozarti ooperis „Don Giovanni“, Mike Shadow' roll Igor Stravinski ooperis „Elupõletaja tähelend“. Peaosas Eino Tambergi ooperis „Cyrano de Bergerac“. Paralleelselt tööga Estonia teatris on aastakümneid esinenud estraadilauljana kontsertidel ja telesaadetes. Osalenud ülipopulaarses Eesti Televisiooni levimuusikasaates „Horoskoop“ (1968-1973).

1973. aastal saanud Eesti NSV teenelise kunstniku aunimetuse, 2001. aastal pälvinud presidendilt Valgetähe V klassi teenetemärgi. 2011. aastal avaldas kirjastus Tänapäev elulooraamatu „Voldemar Kuslap. Minu muinaslugu muusikas“. Voldemar Kuslapi mälestused pani kirja Piret Tali.

Voldemar Kuslap abikaasa Kaiega kodus Mustamäe korteris.

"Üks soomlasest sõber naeris, et maja ehitamine on imelihtne. Selleks on tarvis ainult kolme asja: raha, raha ja veel kord raha!"

"Raadio oli meie nooruses muusikalise maitse arendaja, praegu aga tuleb hommikust peale muusikat, mis on jalgadele, aga mitte südamele."

"Ärge elage pidevalt muretsedes ja ärge unustage huumorimeelt. Hea tuju on ravim, mis alati omast käest võtta."

TIINA KÕRTSINI, ÕHTULEHT Voldemar Kuslap Georges Bizet' ooperis „Carmen” Escamillo osas. Mozarti ooperis „Don Giovanni” oli Voldemar Kuslap nimiosas. Fotol hetk „Don Giovanni” proovist: Georg Ots, Reet Laul, Mare Jõgeva, Jenny Anvelt, Voldemar Kuslap. Voldemar Kuslap kui Don Giovanni. Voldemar Kuslap Eino Tambergi ooperis „Cyrano de Bergerac” peaosas. Vahel kaupluses käies Voldemar Kuslap üllatub, kui end juhuslikult peeglist silmab: kes see morn inimene on? „Siis noomin end: Arnoldi poeg, 83 aastat on siiski saavutus! Naerata ometi!” ütleb Eesti kergemuusika elav legend. 2017. aastal esitles Voldemar Kuslap Estonia talveaias oma helikandjat „Minu südames sa elad”. Pildil koos Helgi Salloga. Voldemar Kuslap tunneb uhkust oma Muraste suvekodu aia üle. „Kõik oma kätega istutatud. Ega mul aiapidamise teadmisi polnud, aga olen ju maal sündinud ja kasvanud.”

Kaire Kenk

